

3.2. Terminoen glosario

3.2.1. Guraso-ahala

Gurasoen betebehar eta eskubideen multzoa, emantzipatu gabeko seme-alaba adingabeei dagokienez, eta horien babes. Kode Zibilaren 154. artikulua arabera, guraso-ahalak honako eginbehar eta ahalmen hauek hartzen ditu: seme-alabak jagotea, haiekin izatea, mantenua ematea, heztea eta oso-osoko heziketa ematea, bai eta haiek ordezkatzeta eta haien ondasunak administratzea ere.

Guraso-ahala nahitaezkoa, pertsonala eta besterenezina da; izan ere, gurasoek guraso-ahala dute, salbu eta legeak hura kentzen dienean edo hura erabiltzea eragozten dienean. Xedaezina da; izan ere, guraso-ahalaren egikaritzea ezin du borondate pribatuak berak esleitu, aldatu, arautu edo azkendu, legeak berak baimentzen duen kasuetan baizik.

Kode Zibilaren 170. artikulua ezartzen duenez, aitei edo amei ahala kendu ahal zaie oso-osorik zein zati batez, ahal horri datzekion eginbeharrak ez-betetzegatik emandako epaiaren bidez, edo auzi kriminalean nahiz ezkontzako auzian emandako epaiaren bidez. Auzitegiek, seme-alaben onura eta intereserako, guraso-ahalaren berreskuraketa erabaki dezakete, kentzea eragin zuen arrazoia amaitu denean.

Zigor-arloko auzi baten bidez ere kendu daiteke, zuzenean genero-indarkeriako kasuetan kondena ezartzen duen zigor-arloko epailearen erabakiz.

3.2.2. Zaintza eta jagoletza

Seme-alabekin bizitzea, haiek zaintzea eta haiei laguntzea da. Gurasoetako bati, biei (partekatua) edo hirugarren pertsona bati eman dakioko.

Gurasoen artean adostasunik ez badago zeinena izango den erabakitzeko, adingabearen onuraren printzipioak agintzen du, eta, horri kasu egiteaz gain, gurasoen gaitasunak, seme-alabekiko harremanak, guraso bakoitzaren baldintzak eta ingurunea eta adingabearen garapen integralean egonkortasuna eta oreka ematen duten inguruabar guztiak haztatuko dira.

Zaintza eta jagoletza partekatua gurasoek hitzarmen arauemailearen proposamenean hala eskatzen dutenean emango da, edo prozeduran zehar bi-biok horretan ados jartzen direnean.

3.2.3. Bisita-erregimena

Kode Zibilaren 94. artikulua arabera, gurasoak, seme-alaba adingabeekin edo ezgaituekin bizi ez arren, eskubidea du seme-alabok bisitatu, horiekin harremanak izan eta eurekin egoteko. Epaileak zehaztuko du noiz, nola eta non egikaritu den eskubide hori, eta eskubidea muga edo eten dezake, inguruabar larriak gertatzen badira eta horien arabera hala komeni bada, edo ez-betetze astun edo errepikatua gauzatu bada epailearen ebazpenean ezarritako eginbeharren aurka.

Gurasoek nahi duten bisita-erregimena adostu dezakete, baina akordiorik ezean, gutxieneko bisita-erregimena ezarriko da zaintza ez duen gurasoaren alde.

Zertan bereizten dira guraso-ahala eta zaintza eta jagoletza?⁹⁷

Guraso-ahala seme-alaben ordezkari orokorra da; zaintza eta jagoletza, aldiz, seme-alabekin ohiko edo eguneroko bizikidetzat. Horregatik, ezkontza hausten denean, bi gurasoek guraso-ahala izatea da normalena, baina hori ez da gertatzen zaintza eta jagoletzarekin, normalean bietako batek bakarrik mantentzen baitu, zaintza partekatua kasuetan izan ezik.

Kode Zibilaren 156. artikuluan honako hau ezartzen da: "Gurasoak banandurik bizi badira, semearekin edo alabarekin bizi den gurasoak egikaritu du guraso-ahala. Dena den, beste ezkontideak eskaera oinarrituta egiten badu, epaileak horri eratziki diezaiokete guraso-ahala, semearen edo alabaren intereserako, guraso horrek bestearekin batera ahal hori egikari dezan; edo, bestela, epaileak gurasoen artean bana ditzake guraso-ahalaren egikaritzari datzekion eginkizunak".

Guraso-ahala xedaezina eta ukaezina da gurasoarentzat. Alde horretatik, guraso batek beti izango ditu betebeharrak jakin batzuk seme-alabekin, eta borondatez bete ezean, judizialki eska daiteke horiek betetzea. Horien artean dago elikagaiak emateko betebeharrak, zeina gurasoen eta seme-alaben arteko harremanetik eratortzen baita, eta, beraz, ez da baztertzen guraso-ahala kenduta ere.

Xedaezintasun horrek eragotzi egiten du borondatezko guraso-ahalari uko egitea prozedura judizial batean edo banantze- edo dibortzio-hitzarmen arauemaile batean adostuta.

⁹⁷ *La práctica judicial en los delitos de malos tratos. Patria potestad, guarda y custodia y régimen de visitas.* Dokortesei aurkeztua. Mª Carmen Peral López. Presidentetzako, Gorteekiko Harremanetako eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa.

3.2.4. Babes-agindua (Gobernuaren Genero Indarkeriaren aurkako Ordezkaritza)

Zertan datza?

Babes-agindua lege-tresna bat da, etxeko indarkeriaren eta/edo genero-indarkeriaren biktimak edozein motako erasoren aurrean babesteko helburua duena. Horretarako, babes-aginduak ebazpen judizial bakar eta berehalako batean (autoa) biltzen ditu hartu beharreko babes- eta segurtasun-neurriak, bai penalak eta bai zibilak; eta, aldi berean, biktimari gizarte-laguntza eta gizarte-babesa emateko mekanismoak aktibatzen ditu —Estatuak, autonomia-erkidegoek eta toki-korporazioek ezarriak—.

Hau da, babes-aginduak bateratu egiten ditu ordenamendu juridikoan biktima babesteko aurreikusita dauden tresnak, eta babes integraleko estatutu bat ematen dio.

Zein kasutan ematen da?

Emakume baten biziaren, osotasun fisiko edo moralaren, sexu-askatasunaren, askatasunaren edo segurtasunaren aurkako delitu edo falta bat gertatu izanaren zantzu oinarriak egonda (haren ezkontidea den edo izan den gizon batena edo harekin antzeko afektibitate-harremanen bidez lotuta dagoen edo egon den gizon batena, nahiz eta elkarrekin ez bizi), biktimarentzako arrisku-egoera objektiboa sortzen denean eta horren aurrean babes-neurriren bat hartu beharra dagoenean.

Non arautzen da?

Prozedura Kriminalaren Legearen 544. ter artikuluan, alegia, Etxeko indarkeriaren biktimak babesteko agindua arautzen duen uztailaren 31ko 27/2003 Legearen bidez gehituta.

Prozedura Kriminalaren Legearen 544. ter artikulua hitzez hitzeko idazketan babes-agindua etxeko indarkeriaren biktimentzat dela aipatzen bada ere, Genero-indarkeriaren aurka oso-osoko babesa emateko neurriei buruzko abenduaren 28ko 1/2004 Lege Organikoaren 62. artikulua genero-indarkeriaren biktimei ere zabaltzen die artikulu hori.

Nork eska dezake?

- Indarkeria fisiko edo psikologikoko ekintzen biktimak, baldin eta indarkeria hori haren ezkontidea denaren edo izan denaren aldetik, edo antzeko afektibitate-harremanen bidez harekin lotuta dagoenaren edo egon denaren aldetik jasan badu, elkarrekin bizi ez arren.

Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alaben aurrean jarduteko osasun-arloko profesionalentzako gida

- Biktimaren ondorengoek, haren aurrekoek edo anai-arrebek, izaeraz, adopzioz edo ahaidetasunez, norberarenek edo ezkontidearenek edo bizikidearenek, biktimarekin bizi diren adingabeek edo ezgaiek, edo ahalaren, tutoretzaren, kuradoretzaren, harreraren edo izatezko zaintzaren mende daudenek.
- Fiskaltzak.
- Organo judizialak ofizioz erabaki dezake.
- Genero-indarkeriako delitu edo faltaren baten berri duten laguntza-erakunde edo -organismoek, publiko zein pribatuek, berehala jakinarazi beharko dizkiote emakumeen aurkako indarkeriaren arloko epaileari edo, kasuan-kasuan, guardiako instrukzioko epaileari edo Fiskaltzari, epaileak babes-agindua hartzeko prozedurari hasiera eman diezaion edo Fiskaltzak hura eska dezan.

Nola eskatzen da?

Inprimaki normalizatu eta bakar baten bidez, zeina honako leku hauetan eskura daitekeen: polizia-etxeetan, Guardia Zibilaren postuetan, Ertzaintzaren eta udaltzaingoen bulegoetan, organo judizial penal eta zibiletan, fiskaltzetan, biktimei arreta emateko bulegoetan, abokatuen elkargoetako orientazio juridikoko zerbitzuetan, gizarte-zerbitzuetan edo udal, autonomia edo estatu mailako laguntza-erakundeetan.

Inprimakia Internet bidez ere eskura daiteke: besteak beste, Berdintasun Ministerioaren webgunean eta Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiaren webgunean.

Non aurkezten da eskaera?

- Epaitegian.
- Fiskaltzan.
- Polizia-etxeetan, Guardia Zibilaren postuetan, Ertzaintzaren eta udaltzaingoen bulegoetan.
- Biktimei arreta emateko bulegoetan.
- Gizarte-zerbitzuetan edo administrazio publikoen mendeko laguntza-erakundeetan.
- Abokatuen elkargoetako orientazio juridikoko zerbitzuetan.

Eskaera jaso ondoren, berehala igorriko zaio emakumearen aurkako indarkeriaren arloko epaileari edo, hala badagokio, guardiako epaileari.

Zein da prozedura?

Behin eskaria jasota, emakumearen aurkako indarkeriaren epaileak, edo, hala badagokio, guardiako epaileak, premiazko entzunaldi batera deituko ditu honako hauek: biktima edo bere legezko ordezkaria, babes-agindua eskatu duena —biktimaz bestelako norbaitek eskatu badu—, erasotzailea —abokatu batez lagundua— eta Fiskaltza.

Eskaera jaso denetik gehienez 72 orduko epean egin behar da entzunaldi-deialdia.

Entzunaldian zehar, genero-indarkeria eta biktimarentzako balizko arriskua egiaztatzeko beharrezkoa den proba egin ahal izango da. Epaileak behar diren neurriak hartuko ditu, erasotzailearen eta biktimaren, seme-alaben eta gainerako senideen arteko liskarra ekiditeko.

Entzunaldia egin ondoren, epaileak auto bidez ebatziko du babes-aginduaren eskaerari dagokiona, eta egoki jotzen dituen neurri penal eta zibilak hartuko ditu.

Babes-agindua alderdiei jakinaraziko zaie (erasotzailea eta fiskala), eta epaileak berehala ezagutaraziko die biktimari eta administrazio publiko eskudunei, babes-neurriak har ditzaten —segurtasunekoak zein gizarte-laguntzakoak, juridikoak, osasunekoak, psikologikoak eta abar—. Horretarako, babes-agindua autonomia-erkidegoetako koordinazio-puntuei helaraziko zaie.

Babes-agindua eman ondoren, biktimari etengabe eman beharko zaio inputatuaren egoera prozesalari buruzko informazioa, bai eta hartutako kautelazko neurrien irismenari eta indarraldiari buruzkoa ere. Bereziki, biktimari une oro informazioa emango zaio erasotzailearen espetxealdi-egoerari buruz. Horretarako, espetxe-administrazioari babes-aginduaren berri emango zaio.

Halaber, babes-agindua Etxeko Indarkeriaren Biktimak Babesteko Erregistro Zentralean erregistratuko da.

Zer neurri ezartzen ditu?

NEURRI PENALAK

- Askatasunaz gabetzea (espetxeratze prebentiboa).
- Gerturatzeko debekua.
- Bizilekurako debekua.
- Komunikatzeko debekua.
- Armez edo bestelako objektu arriskutsuez gabetzea.

NEURRI ZIBILAK

- Familiaren etxebizitza erabili eta gozatzeko eskubideari buruzkoa.
- Seme-alabak zaintzeko, bisitatzeko, eta haiekin komunikatzeko eta egoteko araubidea zehaztea.
- Janari-ematearen araubidea.
- Adingabea babesteko edozein neurri, arriskuak edo kalteak ekiditeko.

Neurri zibilak biktimak edo haren legezko ordezkariak eskatu beharko ditu, edo Fiskaltzak, seme-alaba adingabeak edo ezgaiak daudenean.

Neurri zibilek 30 eguneko indarraldia izango dute. Epe horren barruan familia-prozesu bat hasten bada jurisdikzio zibilean biktimak edo haren legezko ordezkariak eskatuta, hartutako neurriak demanda aurkeztu eta hurrengo 30 egunetan egongo dira indarrean. Epe horretan, lehen auzialdiko epaile edo emakumearen aurkako indarkeriaren arloko epaile eskudunak berretsi, aldatu edo ondorerik gabe utzi beharko ditu neurriak.

GIZARTE-LAGUNTZAKO ETA GIZARTE-BABESEKO NEURRIAK

Babes-aginduak babes-estatutu integrala ematen dio biktimari. Estatutu horrek ordenamendu juridikoan zehaztutako gizarte-laguntzako eta gizarte-babeseko neurriak –Estatuak, autonomia-erkidegoek eta toki-korporazioek ezarriak– eskuratu ahal izateko aukera ematen dio biktimari:

- Gizarteratzeko Errenta Aktiboa, bizitokia aldatuz gero jaso beharreko laguntza barne hartzen duena —enpleguko zerbitzu publikoek kudeaturikoa—.
- Genero-indarkeriaren aurka oso-osoko babesa emateko neurriei buruzko abenduaren 28ko 1/2004 Lege Organikoaren 27. artikuluko laguntza ekonomikoa, autonomia-erkidegoetan dagokien organoek kudeatua.
- Adinekoentzako etxebizitza babestuetarako eta egoitza publikoetarako sarbidea.
- Lan-eskubideak eta Gizarte Segurantzari buruzkoak.
- Salbuespenezko egoerengatik, bizileku-baimenaren eskaera —kondena-epaia ematen denean bakarrik emango da—, eta berrelkartutako senideengandik independentea den bizileku-baimenaren eskaera.

Gidako irudi guztiak Goizargi Elkarteko haurrek eginak dira

Asociación Goizargi Elkarte

Goizargi Elkarte. Gendro-indarkeriaren biktima diren eta bizirik atera diren emakumeen Gasteizko irabazi-asmorik gabeko elkarte.